

9.8.2018

Diaari 65/010/2018
DARK 18/010/63

Valtiovarainministeriö

Viite Lausuntopyyntö: VM1272/03.01.00/2018

Tämä lausunto korvaa Kansaneläkelaitoksen Asiakkuuspalvelujen tulosityksikön 4.7.2018 lausuntopalvelussa antaman lausunnon.

Kansaneläkelaitoksen (Kela) lausunto

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettua lakia. Lakiin lisättäisiin mahdollisuus tarkistaa ja rekisteröidä sähköisiä valtuutuksia ja muita tahdonilmaisuja sähköisen tarkistamisen ja rekisteröinnin lisäksi myös Väestörekisterikeskuksen toimipisteessä, yhteispalvelussa sekä asiointivaltuuspalvelun käyttäjäorganisaation toimipisteessä. Lakiin lisättäisiin myös valtuutuksen ja muun tahdonilmaisun peruuttamista koskevat säännökset. Lakiin lisättäisiin käyttövelvoite asiointivaltuuspalvelun osalta.

Lisäksi lakiin lisättäisiin mahdollisuus periä käyttäjäorganisaatiolta palveluiden käytöstä maksuja, joista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yleisestä tietosuoja-asetuksesta johtuen lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jolla poikettaisiin asetuksen 18 artiklassa säädetyistä rekisteröidyn oikeudesta vaatia tietojen käytön rajoittamista.

Julkisen hallinnon yhteispalvelusta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhteispalvelussa voitaisiin hoitaa myös muita laissa säädettyjä tehtäviä, kuten ehdotettua valtuutusten ja tahdonilmaistusten rekisteröintitehtävää.

Yleiset huomiot luonnoksesta

Esityksellä pyritään varmistamaan valtuutusten ja muiden tahdonilmaistusten rekisteröintimenettelyn tarkoituksenmukaisuus ja vähentämään päällekkäisten kysely-yhteyksien tarvetta. Tavoitteena on lisäksi varmistaa, että menettelystä aiheutuvat kustannukset tulevat asianmukaisesti katetuiksi. Kela pitää tavoitteita kannatettavina.

Asiointivaltuuspalvelun toimipisteasiointi

Esityksessä ehdotetaan, että tukipalvelulakiin lisättäisiin mahdollisuus tarkistaa ja antaa sähköisiä valtuutuksia ja muita tahdonilmaisuja sähköisen rekisteröinnin lisäksi myös VRK:n toimipisteessä, VRK:n tai yhteispalvelulain soveltamisalaan kuuluvan viranomaisen toimeksiannosta yhteispalvelulaissa tarkoitettussa yhteispalvelussa sekä käyttäjäorganisaation toimipisteessä.

Valtuutuksen tai muun tahdonilmaisun luonti toimipisteessä mahdollistaa asiointivaltuuspalvelun ja muiden sähköisessä ympäristössä tarjottavien palvelujen hyödyntämisen nykyistä laajemmalle käyttäjäpiirille. Toimipisteasioinnin hyödyntäminen valtuutusten luomisessa mahdollistaa sen, että sähköiseen asiointiin kykenemättömätkin henkilöt sekä muut kuin luonnolliset henkilöt, voivat valtuuttaa asiointivaltuuspalvelun avulla toisen asioimaan puolestaan joko sähköisesti tai fyysisesti.

Valtuutuksia ja tahdonilmaisuja voisi rekisteröidä VRK:n ja käyttäjäorganisaatioina toimivien viranomaisten toimipisteissä sekä yhteispalvelulain mukaisessa asiointipisteessä VRK:n tai muun yhteispalvelulain soveltamisalaan kuuluvan viranomaisen toimeksiannosta.

Tahdonilmaisun tarkistaminen ja rekisteröiminen toimipisteessä edellyttäisi, että tahdonilmaisun tarkistaja tai antaja tunnustetaan lainsäädännössä määritellyin tavoin. Käyttäjäorganisaatiolla tulee olla toimipisteessä tapahtuvan valtuutuksen rekisteröinnin osalta oikeus käsitellä asiakkaidensa henkilötunnusta tai muuta tietojen pyytämässä tai näyttämässä tarvittavaa yksilöivää tunnusta palvelujensa tarjoamisessa. Palvelupisteellä asioidessaan tahdonilmaisun antajan olisi mahdollista saada rekisteröivän organisaation edustajalta neuvontaa valtuutusta luodessaan. Kela pitää ehdotuksia kannatettavina.

Valtuutuksen ja muun tahdonilmaisun peruuttaminen

Kela pitää kannatettavana ehdotusta valtuutuksen peruuttamisesta sähköisesti tai rekisteröivän organisaation toimipisteessä. Oikeusturvan kannalta Kela pitää kannatettavina myös mahdollisuutta määritellä valtuutukselle voimassaoloaika tietyissä tilanteissa sekä VRK:n ja muun rekisteröivän organisaation mahdollisuus peruuttaa rekisteröimänsä valtuutus tai muu tahdonilmaisuus tilanteessa, jossa sillä on syytä epäillä, että rekisteröiminen on tehty virheellisin perustein.

Asiointivaltuuspalvelun käyttövelvoite

Voimassaolevan lainsäädännön mukaan asiointivaltuuspalveluun ei ole käyttövelvoitetta. Käyttövelvoite perusrekisteripohjaiseen toimikelpoisuutta ja toimivaltuutta koskevaan tietoon perustuvaan asiointivaltuuspalvelun hyödyntämiseen henkilön tai organisaation puolesta-asiointioikeuden tarkastuksessa vähentäisi päällekkäisten, samaa tietoa tuottavien kysely-yhteyksien rakentamisen tai käyttöönoton tarvetta. Velvoittavuudella pyritään lisäämään loppukäyttäjien puolesta-asiointimahdollisuuksia asiointipalveluissa sekä edistämään kansallisen asiointivaltuuspalvelun käyttöönottoa. Kela pitää ehdotuksia kannatettavina.

Eräiden tukipalvelujen maksullisuus

Kela ei kannata ehdotettua muutosta tukipalvelulain 25 §:nään tunnistuskustannusten siirron osalta. Mainittujen tukipalveluiden käyttökustannusten keskittämisellä tavoiteltiin voimassa olevan lain kohdalla hallinnollisten kustannusten vähenemistä, tarpeettomia tulonsiirtoja Valtion budjetin sisällä sekä kannustettiin yhteisten tukipalveluiden käyttöönottoon. Esitetyllä muutoksella nämä aiemmat tavoitteet nollataan ilman mer-

kittävää vaikutusta valtion kokonaisbudjettikehykseen. Voimassa olevan lain voimaantumisen yhteydessä Kelan toimintakulubudjettia leikattiin kustannustasoa vastaavalla euromäärällä.

Kelan ja Kantan asiointipalveluihin kirjaututtiin v. 2017 lähes 40 miljoonaa kertaa. Tunnistautumisten kustannus Kelan kohdalla on vuositasolla useita miljoonia euroja ja hinnan kaksinkertaistuessa myös kokonaissumma kaksinkertaistuu.

On muistettava, ettei Kelalla ole mitään muita varoja eikä tunnistuspalvelun vuodesta 2004 alkaneella käytöllä ole saavutettavissa tehostamisvaikutuksia, joita voitaisiin käyttää tästä kustannusten siirrosta syntyvien kulujen kattamiseen vaan rahoitus tähän tulee saada kasvavan toimintakulubudjetin kautta. Esitetty muutos ei siten muuta kokonaisbudjettia vaan lisää kustannuksia lisääntyvän taloushallinnollisen työn myötä.

Kela esittää, että tunnistuspalvelun kohtuuttomaksi kasvavaan kustannustasoon ryhdytään etsimään kansallista kustannustehokasta markkinariippumatonta ratkaisua, joka täyttää perustuslain 6.§ yhdenvertaisuusveloitteen periaatteet ja sähköisestä tunnistamisesta annetun lain velvoitteet. Kela on valmis osallistumaan tähän suunniteltuun työhön.

Valtuuspalvelun käyttökustannusten maksullisuuden osalta maksullisuus tulisi toteutua vain silloin, kuin käytettävä, muu kuin kansallinen perusrekisteri, on maksullinen ja kustannus ylittää laskuttamisesta ja laskun maksamisesta aiheutuvat tavanomaiset kustannukset. Valtuuspalvelun käyttö tai kansallisten perusrekistereiden tietojen hyödyntäminen ei saa olla maksullista.

Verkkomaksamisen palvelun osalta perusteluissa esitetty maksullisuusperuste on hyväksyttävä.

25§ tekstiä tulisi kuitenkin muuttaa siten, että maksullisuusperiaatteet tulisivat siihen kirjatuksi eikä vapaasti asetuksessa määriteltäviksi.

Tietosuoja-asetuksesta johtuvat muutokset

Ehdotuksessa esitetään rajoitettavan rekisteröidylle tietosuoja-asetuksen 18 artiklan nojalla kuuluvaa oikeutta rajoittaa henkilötietojensa käsittelyä. Tukipalvelutuotannossa syntyviin rekistereihin sovellettaisiin lähtökohtaisesti vain 18 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, jonka mukaan käsittelyä on rajoitettava, kun rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden. Pääsääntöisesti rekisteröidyn ei ole tarvetta käyttää tietosuoja-asetuksen 18 artiklan rajoitusoikeutta tukipalvelutuotantoon liittyvissä järjestelmissä ja oikeuden käyttö vaarantaisi tukipalvelutuotannon ja sen luotettavuuden ja mahdollisesti myös estäisi henkilön sähköisen asioinnin. Tietosuoja-asetuksen mukaiset muut oikeudet varmistavat, että henkilö voi valvoa tietojensa käsittelyä. Kela pitää ehdotusta kannatettavana.

Ehdotus yhteispalvelusta annetun lain muuttamisesta

Julkisen hallinnon yhteispalvelusta annettuun lakiin lisättäisiin mahdollisuus hoitaa yhteispalvelussa myös muita laissa säädettyjä tehtäviä. Tällainen tehtävä olisi esimerkiksi nyt ehdotettu rekisteröivän organisaation tehtävä. Kela pitää ehdotusta kannatettavana.

Allekirjoitus

Elise Kivimäki

Asiakkuusjohtaja